

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

115. An confitenda sit circumstantia inductionis ad peccatum, si alter ad peccatum paratus esset, ut si quis fornicaretur cum muliere parata? Et notatur, quod quando quis utitur aliqua persona ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

notitiam Confessario, requisitam in hoc Sacramen-
to. Quod sic ostendo: Cum soluta potest quis pec-
care grauius contra castitatem peccatis distincte spe-
ciei, ergo qui solum dicit se peccasse grauius contra
castitatem cum soluta, non explicat speciem peccati
sui: antecedens probat, qui cum soluta peccat præ-
posteram libidine, peccat grauius contra castitatem
cum soluta. Item, qui fornicatur, item, qui se polluit
extra vas cum illa, peccat grauius cum soluta con-
tra castitatem, & tamen hæc peccata non sunt eius-
dem speciei. Ergo illa verba, de quouis peccato ex
illis verificari possunt, atque aded nullam illarum de-
terminatè explicant.

7. Item ex Doctrina D. Thomæ, & recta ratione
videtur clarum, quod tactus, & oscula libidiosa se-
cundum se sunt media conducentia ad feminis deci-
sionem, & administrationem, quapropter non pos-
sunt non ordinari ad aliquam aliam speciem prædi-
ctæ luxuriæ tales tactus cum soluta. Nam vel assu-
muntur, vt dispositio, aut comites, & adiumenta
fornicationis, & tunc habent malitiam fornicati-
onis, vel ordinantur ex intentione operantis ad
præposteram luxuriam, & tunc illius malitiam habe-
bunt, vel non assumuntur in ordine ad alias spe-
cies, sed in ordine ad pollutionem extra omne vas, &
tunc habent malitiam molliciei cum complice femina;
vel non assumuntur ad finem pollutionis, sed
sistendo in ea voluptate, quæ in ipsis habetur, &
tunc hæc ipsa est inchoatio quædam pollutionis,
quatenus natura sua ij tactus tendunt ad feminis deci-
sionem, cumque non intenditur (vt supponitur) vi-
la copula, reitit sola inchoatio pollutionis in sua cau-
sa; atque aded habebunt malitiam molliciei imperfec-
ta. Cum ergo omnibus istis modis possit peccari
grauius contra castitatem cum soluta, non sufficit di-
cere in confessione, *peccavi grauius contra castitatem
cum soluta* manet enim adhuc inexplicata species, in
qua peccatum fuit. Ita Dicastillus.

8. Hanc etiam sententiam docet Eminentissimus
Dominus meus Cardinalis Lugo de *Pœnitent. disp.
16. sect. 5. §. 1. num. 258.* vbi testatur, quod contra-
ria sententia opponitur communiter Doctõrum sen-
sentia, & adducit rationem, quia licet tactus etiam,
& oscula habeant suam malitiam in ordine ad copu-
lam, ad quam ordinantur: diuerso tamen modo
opponuntur virtuti castitatis: nam copula opponit-
ur, tanquam actus consummatus, per quem cum
effectu inferitur nocuentum proli: at verò tactus
libidinosi opponuntur solum, vt dispositiones pro-
pter periculum, quod afferunt, & quia ex se ordi-
nantur, & disponunt ad copulam: quod non suffi-
cit ad participandam eandem speciem malitiam: vt
constat manifestè ex delectatione morosa: quæ qui-
dem accipit suam malitiam per ordinem ad pollu-
tionem, vel actum consummatum, ad quem ex se
disponit voluptas illa delectationis; & tamen nemo
dicit non differre speciem à pollutione consummata,
& intenta, nec id vllus concessit. Adde eiusmodi tactus
non solum prohiberi propter dispositionem ad
copulam, sed etiam propter delectationem turpem,
quam in se habent: quia omnem eiusmodi delecta-
tionem natura voluit prohibitam esse extra matrimo-
nium, quia alioquin homines minus de matrimonio
curarent.

9. Et tandem supradictam Patris Ferrantini, &
aliorum recentiorum opinionem repellit Franciscus
Quieto in *part. 2. D. Thomæ tract. 6. contron. 5. punct.
3. §. 8. num. 54.* sic asserens: Neque ex hoc licet in-
ferre quod aliqui recentiores dixerunt apud Turria-
nam de *pœnitent. disp. 9. quæst. 2. disput. 29. dub. 2. ad
5. argumentum*: videlicet sufficere in confessione ex-
plicare peccatum graue contra castitatem habitum
Tom. 1.

cum soluta, non explicata copula consummata, hoc
enim nullatenus audiendum est: nam præceptum
confessionis obligat ad explicandum peccatum exter-
nũ commissum, & hoc consistit in ipsa copula, in qua
cum contingit, consummatur effectus internus, qui
ad hunc ordinatur, & non consummatur in tactibus,
aut aliis actionibus præcedentibus, quia est in his
eadem sit malitia, ac in copula, hæc est præcipuum
subiectum malitiæ, per ordinem ad quem actus
præcedentes illam contrahunt, & ita copula ipsa,
quæ est subiectum principale, explicanda est, & ob
hanc rationem hæc explicata, necesse non est expli-
care alias actiones præambulas; & non sufficit hæc
explicari copula non explicata. Ita Quieto: Vnde li-
cet ego olim dixerim hanc sententiam esse probabili-
orem, & ided Pater Ferrantinus infert, me contra-
riam probabilem putare; nunc, vt dixi, me declaro,
& assero absolutè, talem sententiam intra terminos
probabilitatis non consistere.

RESOL. XCIV.

*An qui commisit, v. g. tria fornicationis peccata cum tri-
bus feminis, teneatur in confessione dicere se cum
tribus feminis fornicatum esse, vel satisfaciat dicen-
do ter se fornicatum fuisse? Ex part. 1. tr. 7. Ref. 13.*

§. 1. **R**espondeo negatiuè cum Sancio in *tract.
disp. 1. n. 24* Homobono de *exam. Eccl. p. 1.
tract. 5. c. 13. q. 83.* Bonacina de *Sacr. disp. 5. q. 5. punct.
2. §. 3. diff. 3. propos. 3. n. 14.* vbi sic ait: Qui commisit
tria fornicationis peccata cum tribus feminis, non te-
netur dicere, se tres feminas carnaliter cognouisse: sed
satisfacit dicendo, se ter fornicatum fuisse: nam actus
fornicationis, cæteris paribus, eandem habent mali-
tiam, siue committantur cum vna & eadem femina,
siue cum diuersis eiusdem rationis, & conditionis.]
Ita ille, qui citat etiam Azorium.

Sup. hoc cur-
siline in
fin. §. 1. Ref.
primæ post
seq. & eius
rationem
huic questio-
ni applica,
vel distingue.

RESOL. CXV.

*An consistenda sit circumstantia inductionis ad pecca-
tum, si alter ad peccatum paratus esset, vt si quis
fornicaretur cum muliere parata?
Et notatur, quod quando quis vititur aliqua perso-
na parata, vt maleficium soluat alio maleficio cum
pacto Demoniis, an teneatur hanc circumstantiam
explicare?
Aduertitur tamen, quod teneatur confiteri peccatum a-
ditionis sage, vel sagi. Ex part. 1. tr. 7. Ref. 34.*

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Bonac. de *Sacr. disp.
5. punct. 2. §. 3. diff. 3. n. 19.* & ante illum
Sanchez in *sum. 10. 1. lib. 1. c. 6. n. 14.* quia etiam in isto
casu, quis cooperatur peccato alterius. Ergo, &c.

Sed contrariam sententiam tenendam existimo, &
illam docet Coninch de *Sacr. disp. 7. dub. 4. num. 13.*
Azor. *p. 1. lib. 1. c. 16. q. 5.* Ledelma in *sum. tom. 2.
de Pœnit. c. 19. dub. 7. fol. mibi 325* Suar. in *3. p. tom. 4.
disp. 22. sect. 4. n. 18.* & alij. Et ratio est: quia in tali
casu reuera non datur scandalum; nec propria, & mor-
alis inductio est, nam voluntas ex se, & sua sponte
iam exposita erat. Ergo, &c.

2. Notandum est, quod quando quis vititur aliqua
persona parata, vt maleficium soluat alio maleficio
cum pacto Demoniis, tenetur hanc circumstantiam
inductionis explicare: & ita docet Henriquez *lib. 5.
c. 7. num. 7.*

3. Sed hanc opinionem refellit Fagundez *Præcept.
2. lib. 4. c. 5. n. 3.* putat enim. tali casu non esse dictam
circum

circumstantiam inductionis confitentiam, cum illa sit parata; & moraliter loquendo, talis non est causa inductionis; tenetur tamen confiteri peccatum aditionis magæ, vel magi: & ita etiam mihi videtur.

RESOL. CXVI.

An si quis peccauit cum femina, sufficiat de hoc se accusare non addendo se illam inuitasse?
Et an fatenda sit circumstantia scandali, si femina virum paratum sollicitasset?
Et an necessario fatenda sit inductio facta extraordinariis precibus, & æquivalentibus violentia morali?
Et an numerus feminarum, quibus cum adulterium, v. g. fuit commissum, sit in confessione explicandus? Ex part. 5. tr. 1. 3. & Misc. 1. Ref. 5.

Sup. hoc sup. §. 1. **C**asus est frequentissimus, & negatiuam legem doctrinam Ref. 13. & aliarum Ref. & 55. eius primæ not.
 §. 1. **C**asus est frequentissimus, & negatiuam sententiam docet Lorca in 2. 2. D. Thom. *quest. 43. art. 8. sect. 3. disp. 5. 6. num. 6.* vbi sic ait: Scandalum actiuum quando non est speciale peccatum, est circumstantia, & aded aggrauans, vt nimis auget peccatum, & sit in confessione explicanda; qui enim esset causa peccati alterius, non satisfaceret integritati confessionis, si solum diceret: Peccauit cum quodam femina, aut fui particeps homicidij, quod quidam commisit, sed exprimere tenetur, sui causa peccati alterius, & induxi illum ad peccandum. Neque quisquam concessit hanc circumstantiam taceri posse, neque tunc, & sine temeritate concederetur. Siue ergo scandalum actiuum indirectè volunt sit circumstantia mutans speciem, siue non, est in confessione explicandum. Ita ille. Vnde ex his sequitur, * numerum feminarum, quibuscum adulterium, v. g. fuit commissum, esse explicandum, eo quod peccatum scandali sit distinctum personas ad fornicationem inuitare.

* Sup. hoc numero lege doctrinam Ref. primæ post præcitantam.

2. Sed aduersus illum insurgit vterque Sanchez, Thomas & Ioannes, hic in *select. disp. 1. n. 2. 4. ille in summa tom. 1. lib. 1. cap. 6. n. 1. 4.* vbi docet, quod licet crimen scandali sit femina inducere; opus tamen non est illud in confessione explicare, quia dum fateatur vir fornicationem commississe, communiter intelligitur, vt ego etiam alibi notauit, femina sollicitasse; sicut è contra dicendum est fatendam esse circumstantiam scandali, si femina virum paratum sollicitasset, quia in fornicatione femina ea circumstantia non exprimitur, femina enim communiter non sollicitant, sed viri, vnde hi non tenentur circumstantiam scandali aperire, illæ autem sic. Ad illationem verò contrariæ sententiæ respondeo non esse grauius crimen decies eandem feminam inducere, quam sigillatim decem feminas, cum in vtroque casu inductio solum denaria sit. Certum est tamen inductionem speciem mutare, & necessariò esse confitentiam, quando inductio facta est extraordinariis precibus, & æquivalentibus violentiæ morali, vt docet Salas in p. 2. tom. 2. tract. 1. 3. disp. 5. sect. 1. 5. num. 1. 3. 3.

2. Non desinam tamen hic adnotare celebrem doctrinam, quam ex Valquez docet Ludouicus Maratius in D. Thom. tom. 3. tract. de sacrament. Penitentia disp. 27. sect. 4. n. 8. vbi sic ait: Eum qui vel verbo, vel facto causa est alteri peccandi, vel causam esse peccandi secum, vel non secum si secundum, debere confiteri hanc causalitatis circumstantiam, quia est peccatum ab eo; quod committit ipse numero distinctum; sin autem primum distinguendum rursus est: vel enim peccatum, ad quod secum committendum alterum inuitat, tale est sua natura, vt non nisi à duobus committi possit, cuiusmodi fornicatio est; vel tale non est; si secundum, illa inuitatio de-

claranda est; quia peccatum numero diuersum est ab eo, quod committit ille, qui alium ad peccandum inuitat; si primum, sententia probabilis est, & in præsertim, quam sequitur Valquez hic ad art. 1. quest. 91. dub. 4. non esse necessarium illam inuitationem declarare, quod idem numero peccatum sit cum eo, ad quod inuitat: quanquam probabile etiam sit, & fortè probabilius multo illam erga peccatum persone ad peccandum inuitatæ causalitatem esse diuersum numero peccatum, ac proinde in confessione declarandum. Ita Maratius.

RESOL. CXVII.

An circumstantia durationis temporis sit in confessione aperienda?
Et an quando fuerit nimia explicari oporteat?
Et an si daretur casus, in quo penitens in memoria haberet omnes delectationes v. g. morosas, quas per annum habuit, teneatur aperire talem durationem temporis, vel sufficiat dicere, toties morosè delectatus sum?
Et an, si quis haberet rem cum concubina tota nocte, teneatur explicare hanc circumstantiam, & grauitatem, vel sufficiat confiteri numerum peccatorum, videlicet semel, vel bis fornicatus sum? Ex part. 1. tract. 7. Ref. 39.

§. 1. **R**espondeo negatiuè cum Zerola in præsertim *penit. cap. 12. g. 15.* Valquez in 3. p. tom. 4. p. 91. art. 1. dub. 3. n. 36. contra Canum, Sotum, & alios, vbi sic asserit. [Ex qua ratione Nauarrus docet, temporis durationem non esse necessariò explicandam, in quantum aggrauans est; docet tamen, & bene, quando fuerit nimia explicari oportere: quia forsan videtur vnus peccatum, & plura fuerunt, quorum numerus, cum explicari commodè non possit, oportet durationem explicare.] Ita ille.

2. Vnde temporis duratio in confessione aperienda est, non quatenus est circumstantia aggrauans, sed quatenus illam explicando penitens manifestat eodem modo, quo potest numerum peccatorum necessariò in confessione explicandorum. Et idè, si daretur casus, in quo penitens in memoria haberet omnes delectationes, v. g. morosas, quas per annum habuit, non tenetur in confessione aperire talem durationem temporis, sed sufficeret dicere: Toties morosè delectatus sum: quidquid in contrarium afferant, Henriquez lib. 3. c. 5. n. 5. & Coninch de Sacram. disp. 7. dub. 3. n. 5. cum aliis Et idè etiam putat Zerola, vbi supra, quod si quis haberet rem cum concubina tota nocte, non tenetur exprimere hanc grauitatem, sed sufficit confiteri numerum peccatorum, videlicet: Semel, vel bis fornicatus sum. Vide aliqua hic addenda in *tertia inuis Operis Parte, Tract. 4. de Sacram. * 67.*

RESOL. CXVIII.

An qui tota nocte dormiuit cum muliere teneatur in confessione explicare hanc circumstantiam, vel sufficiat confiteri numerum copularum? Ex part. 5. tr. 1. 4. Misc. 2. Ref. 10.

§. 1. **N**on sufficere numerum copularum exprimere ex Nauarro docet Alphonsus de Vega in *spec. paroch. to. 1. cap. 11. §. 26. n. 168.* vbi sic ait: *Aduerte Nauarro que puede auer tanto desorden, y tanta torpeza en estas obras, que sea necesario declararlo en la confession, por ser circunstancia agravante. Pone el exemplo en un hombre, que no naua*